

M.hall. 7.12.2015, 13.6.2016

HL/131/03.00.00/2015
1 (21)

23.11.2016

Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Sisällys

Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040, osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Sisällys	1
1. JOHDANTO	3
2. MAAKUNNAN SUUNNITTELUJÄRJESTELMÄ JA MAAKUNTAKAAVA	3
2.1 Maakunnan kehittämissasiakirjat	3
2.2 Maakuntakaava kaavoituksen suunnittelujärjestelmässä	4
2.3 Maakuntakaavan oikeusvaikutukset	6
2.4 Kanta-Hämeen maakuntakaavoituksen tilanne	6
3. KANTA-HÄMEEN MAAKUNTAKAAVAN 2040 SISÄLTÖ	7
3.1 Kaava-alue ja kaavan keskeinen sisältö	7
3.2 Kaavan tavoitteet	8
3.3 Häme-ohjelman tavoitteet	10
3.4 Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 alustavat tavoitteet ja mitoituksen lähtökohdat ...	10
3.5 Kaavan lähtökohdat ja tavoitteet seuduittain perustuen seutujen profiileihin ja ominaispiirteisiin	10
4. MAAKUNTAKAAVAN TIETOPOHJA JA LAADITTAVAT SELVITYKSET	12
4.1 Olemassa oleva tietopohja	12
4.2 Väestö- ja työpaikat	12
4.3 Asumisen ja työpaikkatoimintojen alueet	12
4.4 Rakennetarkastelut	12
4.5 Kaupan palvelurakenne ja sijoittuminen	12
4.6 Liikenne ja logistiikka	12
4.7 Energiahuollon aluevaraukset	13
4.8 Viherrakenne	13
4.9 Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt ja maisema-alueet ..	13
4.10 Hyvät ja yhtenäiset peltoalueet	14
4.11 Erityisalueet ja -kohteet	14
4.12 SL-alueet	14
5. OSALLISTUMINEN JA VUOROVAIKUTUS	14
5.1 Kaavan ohjaus ja päätöksenteko	14
5.2 Osalliset	15
5.3 Osallistumismenettelyt, vuorovaikutus ja tiedottaminen	16
6. VAIKUTUSTEN ARVIOINTI	19
6.1 Vaikutusalue	19
6.2 Arvioitavat vaikutukset	19
7. KANTA-HÄMEEN MAAKUNTAKAAVAN 2040 SUUNNITTELUVAIHEET JA AIKATAULU	20
8. YHTEYSTIEDOT	21

1. JOHDANTO

Mikä on osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) on maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 132/1999) 63 §:n mukainen suunnitelma maakuntakaavan osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä vaikutusten arvioimisesta. MRL 63 pykälän mukaisesti ”Kaavaa laadittaessa tulee riittävän aikaisessa vaiheessa laatia kaavan tarkoitukseen ja merkitykseen nähden tarpeellinen suunnitelma osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä kaavan vaikutusten arvioinnista.”

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa kerrotaan, mitä kaavassa on tarkoitus käsitellä, millaisia vaihtoehtoja tutkitaan ja miten sen vaikutuksia arvioidaan. Lisäksi siinä kerrotaan, ketkä ovat osallisia ja miten he saavat tietoa suunnittelusta sekä missä vaiheessa ja miten he voivat esittää mielipiteitään suunnitelman sisällöstä.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma täydentyy ja täsmentyy kaavaprosessin aikana. Ajantasainen versio on nähtävillä liiton kotisivuilla osoitteessa: www.hameenliitto.fi.

Alueiden käytön suunnittelun periaatteita ovat avoimuus ja vuorovaikutteisuus sekä edellytysten luominen sille, että kaikilla niillä, joita asiat koskevat, on mahdollisuus osallistua kaavaan valmisteluun, arvioida kaavan vaikutuksia ja ilmoittaa mielipiteensä asiasta. Osallisilla on keskeinen rooli kaavaprosessissa. He tuovat kaavoittajien tietoon, mitkä asiat ovat asukkaille ja alueella toimijoille tärkeitä.

2. MAAKUNNAN SUUNNITTELUJÄRJESTELMÄ JA MAAKUNTAKAAVA

2.1 Maakunnan kehittämissasiakirjat

Maakunnan kehittäminen ja suunnittelu perustuu kolmeen Maankäyttö- ja rakennuslaissa määriteltyyn asiakirjaan: maakuntasuunnitelmaan, maakuntaohjelmaan ja maakuntakaavaan.

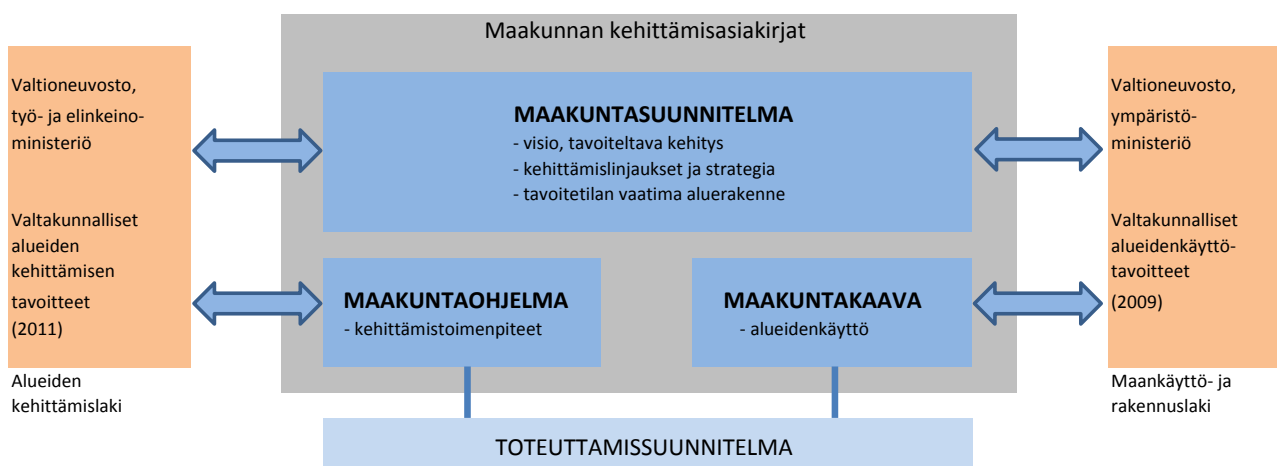
Maakuntasuunnitelma esittää vision maakunnan alueesta noin 25-30 vuoden kuluttua. Se määrittelee yleispiirteisellä tasolla tavoitteet ja toimenpiteet halutun vision saavuttamiseksi ja toteuttamiseksi. Maakuntasuunnitelmassa käsitellään yhteiskunnan eri toimintoja ja kehittämissstrategioita. Se tarkistetaan valtuustokausittain.

Maakuntaohjelma on maakunnan toimijoiden yhteinen tahdonilmaisu maakuntasuunnitelman mukaisen vision toteuttamisen edellyttämistä hankkeista ja hankkeiden tärkeysjärjestyksestä. Maakuntaohjelma laaditaan valtuustokausittain ja sitä tarkennetaan vuosittain laadittavalla toteuttamissuunnitelmalla.

Kanta-Hämeessä maakuntasuunnitelma ja -ohjelma on aiemmin valmisteltu omina prosesseinaan ja dokumentoitu erillisinä asiakirjoina. Vuonna 2013 laadittiin **Häme-ohjelma 2014+**, jossa nämä prosessit on yhdistetty ja ne muodostavat yhden eheän kokonaisuuden. Häme-ohjelma 2014+ on hyväksytty maakuntavaltuustossa 25.11.2013.

Maakuntakaava on yleispiirteinen suunnitelma alueiden käytöstä maakunnassa tai sen osa-alueella. Siinä korostuvat valtakunnallisten, maakunnallisten ja seudullisten näkökulmien yhteensovittaminen ja huomioiminen. Maakuntakaava on oikeusvaikutteinen ja siksi juridisesti merkityksellinen asiakirja. Se voidaan laatia myös vaiheittain, jotakin tiettyä aihekokonaisuutta käsittelevänä kaavana. Maakuntakaavaa laadittaessa on otettava huomioon valtioneuvoston hyväksymät valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja edistettävä niiden toteuttamista. Maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteensovittamiseksi on tarpeen.

Nykyinen Kanta-Hämeen kokonaismaakuntakaava on vahvistettu vuonna 2006. Kanta-Hämeen 1. vaihemaakuntakaava on vahvistettu vuonna 2014. Se käsittelee erityisesti asuminen ja työpaikkojen alueita, kaupan kysymyksiä ja eräitä liikenteen osa-alueita. Kanta-Hämeen 2. vaihemaakuntakaava on hyväksytty maakuntavaltuustossa 1.6.2015. Ympäristöministeriö vahvisti kaavan 24.5.2016. Se käsittelee lähinnä luonnonvaroja ja eräitä yksittäisiä liikenteen ratkaisuja.

2.2 Maakuntakaava kaavoituksen suunnittelujärjestelmässä

Maankäytön suunnittelujärjestelmään kuuluvat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, maakuntakaava, yleiskaava ja asemakaava. Kunnat voivat myös laatia yhteisen yleiskaavan. Pääasiassa loma-asutuksen järjestämiseksi ranta-alueelle laadittavaa asemakaavaa kutsutaan ranta-asemakaavaksi. Maakuntakaava ja yleiskaava ovat yleispiirteisiä kaavoja, jotka ohjaavat yksityiskohtaisempien kaavojen laatimista. Ne voivat ohjata myös suoraan rakentamista ja muuta maankäyttöä.

Maakuntakaavan roolina on sovittaa yhteen valtakunnantason ja maakunnan omat tarpeet sekä useampaa kuntaa yhteisesti koskevia maankäytön asioita ja tuoda ne poliittiseen päätöksentekoon. Maakuntakaavan laadintaa ohjaavat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) sekä maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL).

Maakuntakaavalla varataan asumisen, palveluiden, yritystoiminnan, liikenteen, teknisen huollon, suojelun ja virkistykseen kannalta tarpeelliset maa-alueet maakunnan yleispiirteisessä mittakaavassa pitkällä tähtäimellä. Myös seudullisesti merkittävien vähittäiskaupan suuryksiköiden mitoitus ja sijoittuminen esitetään maakuntakaavassa.

Maakuntakaava ohjaa kuntien kaavoitusta ja viranomaisten muuta alueiden käyttöä koskevaa suunnittelua. Kaava esitetään kartalla kaavamerkintöjen ja -määräysten avulla. Kaavakartta, kaavamerkinnät ja -määräykset sekä selostus hyväksytään maakuntavaltuustossa. Selostuksessa esitetään kuvaukset kaavan suunnitteluperiaatteista, tavoitteista ja vaikutusarvioinnin tuloksista sekä muut kaavan tulkinnan ja toteuttamisen kannalta tarpeelliset tiedot.

Maakuntakaavan laatimisesta vastaa maakunnan liitto ja sen hyväksyy maakuntavaltuusto.

Tammikuussa 2016 astui voimaan maankäyttö- ja rakennuslain muutos, jonka mukaan ympäristöministeriö ei enää jatkossa vahvista maakuntakaavoja eikä kuntien yhteisiä yleiskaavoja. Jatkossa maakuntakaavasta päättää maakunnan liitto ja kuntien yhteisestä yleiskaavasta puolestaan se taho, jonka tehtäväksi kaavan hyväksyminen on kulloinkin annettu. Muutos ei vaikuta kaavojen sisältövaatimuksiin.

Ympäristöministeriö on kesäkuussa 2016 julkaissut luonnoksen hallituksen esitykseksi maankäyttö- ja rakennuslain muutoksesta. Luonnos on ollut lausuntokierroksella kesällä 2016 ja todennäköisesti käsitellään eduskunnassa kevättalvella 2017. Sen mukaan mm. vähittäiskaupan suuryksikön pinta-alaraja nostettaisiin 2000 neliömetristä 4000 neliömetriin, luovuttaisiin veloitteesta ottaa vähittäiskaupan laatuluokitus huomioon kaavoituksessa ja kevennettäisiin vähittäiskaupan suuryksikkösääntelyä keskustatoimintojen alueella. Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 suunnitteluprosessissa nämä mahdolliset tulevat lakimuutokset huomioidaan niiden aikataulun mukaisesti.

2.3 Maakuntakaavan oikeusvaikutukset

Maakuntakaavalla on maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) mukaan erilaisia oikeusvaikutuksia, jotka kohdistuvat kuntakaavoitukseen sekä viranomaistoimintaan. Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Maakuntakaava ei ole voimassa yksityiskohtaisemman oikeusvaikutteisen kaavan alueella. Maakuntakaava on kuitenkin otettava huomioon yleis- ja asemakaavaa muutettaessa.

2.4 Kanta-Hämeen maakuntakaavoituksen tilanne

Nykyinen **Kanta-Hämeen kokonaismaakuntakaava** on valmisteltu pääosin 2000-luvun alun tilanteen mukaisesti ja vahvistettu vuonna 2006. Erityisesti taajamien maankäyttö-keskustatoimintojen, asumisen ja työpaikka-alueiden suhteen on tämän jälkeen muuttunut ja alueellisesti laajentunut. Nykyinen kokonaismaakuntakaava ei tältä osin vastaa kuntien kehittämisen tarpeisiin. Myös kaupan rakenteen ja maakuntakaavatasoiseen suunnitteluun tulleiden vaatimusten sekä muun muassa energiansiirtoverkostojen ja eräiden väylähankkeiden osalta kokonaismaakuntakaava on vanhentunut.

Kanta-Hämeen kokonaismaakuntakaavan yllä kuvattuja puutteita korjaamaan laadittiin **Kanta-Hämeen 1. vaihemaakuntakaava**. Se keskittyy edellä mainituista syistä alue- ja yhdyskuntarakenteen sekä liikennejärjestelmän ja teknisen huollon palvelujen kehittämiseen. Luonnonvaroihin, kulttuuriympäristöön ja esimerkiksi luonnonsuojeluun liittyvät kysymykset ovat kaavan sisältöön vaikuttavia tekijöitä mutta niiden aluevarauksia ei 1. vaihemaakuntakaavassa RKY -rajausten lisäksi juurikaan käsitelty. Eräänä pääsisältönä 1. vaihemaakuntakaavassa on kaupan ratkaisu sekä maakunnan palvelukeskusten ja taajamien verkon tarkentaminen. Ympäristöministeriö vahvisti Kanta-Hämeen 1. vaihemaakuntakaavan 2.4.2014. Ympäristöministeriö jätti kaavasta vahvistamatta Humppilan lentokenttä- ja logistiikka-alueet, vt 2:n runkotiemerkinnän, kaupan sijoittumista ohjaavat seutukeskuksen palveluöhyökkeet ja muutamia kaupan merkintöjä. Vahvistamispäätöksestä valitettiin korkeimpaan hallinto-oikeuteen (KHO).

KHO:n ratkaisi 10.11.2015 Kanta-Hämeen 1. vaihemaakuntakaavaa koskevat valitukset. Päätöksellään KHO hylkäsi Forssan – Tammelan tuulivoima-alueetta koskevan valituksen sekä Valtatien 2 runkotiemerkintää ja Humppilan lentoliikenteen ja logistiikan alueita koskevat valitukset. KHO kumosi ympäristöministeriön päätöksen, jolla se jätti vahvistamatta seutukeskuksen palveluöhyökkeet. Asia palautettiin tältä osin ministeriölle uudelleen käsiteltäväksi. Ympäristöministeriö vahvisti Kanta-Hämeen 1. vaihemaakuntakaavan seutukeskuksen palveluöhyökkeiden osalta 18.12.2015. Kaava on lainvoimainen.

Kanta-Hämeen 2. vaihemaakuntakaava keskittyy pääasiassa luonnonvaroihin ja joihinkin liikenteen kysymyksiin. Kaavassa käsitellään turpeenottoa, maa-ainestenottoa soveltuvin osin, tuulivoimaa, pohjavesialueita, puhtaiden ylijäämämaiden käsittelyn ja loppusijoituksen ongelmia sekä joitakin liikennejärjestelmän kehittämisen kysymyksiä. Kanta-Hämeen 2. vaihemaakuntakaava on hyväksytty maakuntavaltuustossa 1.6.2015. Ympäristöministeriö vahvisti kaavan 24.5.2016. Kaava on lainvoimainen.

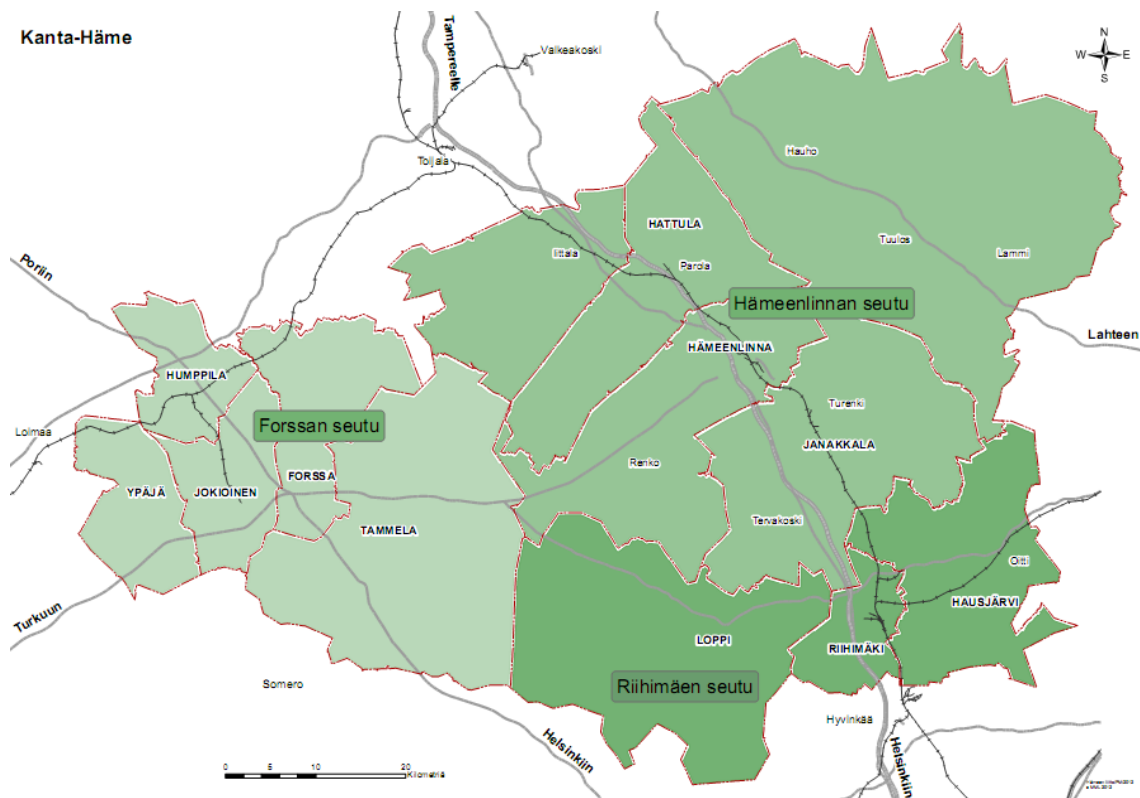
Hämeen maakuntaliiton lakisääteinen tehtävä on huolehtia tarpeellisesta maakuntakaavan laatisemisesta, kaavan pitämisestä ajan tasalla ja sen kehittämisestä (MRL 27§). Kanta-

Hämeen maakuntakaavoitus on yllä kuvatulla tavalla pirstoutunut jo kolmeen eri kaavaan. Vaihekaavat korvaavat ja täydentävät omalta osaltaan alkuperäistä kokonaiskaavaa. Kanta-Hämeen vetovoimatekijät tarkentuvat ja kehittämisen strategiat pidetään ajan tasalla. Yhteiskunnan erilaiset muutokset ovat jatkuvia ja niihin tulee tarvittaessa reagoida myös aluesuunnittelun keinoin. Myös erilaisten maankäyttömuotojen maakuntakaavoitusta koskevat säännökset, ohjeet ja normit muuttuvat ja tarkentuvat. Maakuntaa koskevan aluesuunnittelun hallitseminen ja ratkaisujen selvittäminen kolmen kaavan muodostaman kokonaisuuden avulla on haasteellista. Nykyinen maakuntakaava vaihekaavoineen edustaa melko tarkkoihin aluevarauksiin ja nykytilanteen kuvaukseen keskittyvää esitystapaa. Maakuntakaavaa uudistetaan esitystavaltaan nykyistä yleispiirteisemmäksi ja siitä pyritään tekemään strategisempi ja tulevat muutokset esiin tuovaksi. Näiden syiden vuoksi Kanta-Hämeen maakuntakaava tulee uudistaa. Kanta-Hämeeseen laaditaan uusi kokonaismaakuntakaava, jonka tavoitevuosi on 2040. Voimaan astuessaan Maakuntakaava 2040 korvaa nykyisen kokonaismaakuntakaavan 2006 sekä voimassa olevat vaihemaakuntakaavat.

3. KANTA-HÄMEEN MAAKUNTAKAAVAN 2040 SISÄLTÖ

3.1 Kaava-alue ja kaavan keskeinen sisältö

Maakuntavaltuusto on 23.11.2015 päättänyt käynnistää Kanta-Hämeen maakuntakaavojen uudistamisen. Kaavasta käytetään nimeä Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040. Maakuntakaava 2040 korvaa Kanta-Hämeen kokonaismaakuntakaavan, 1. vaihemaakuntakaavan sekä 2. vaihemaakuntakaavan.

Kuva: Kaava-alueen rajaus (pohjakartta c MML 2012)

Kaava-alue kattaa alueellisesti kaikki Kanta-Hämeen 11 kuntaa: Forssa, Janakkala, Jokioinen, Hattula, Hausjärvi, Humpkala, Hämeenlinna, Loppi, Riihimäki, Tammela ja Ypäjä (kuva).

Maakuntakaava laaditaan kokonaiskaavana, jossa käsitellään kaikki alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen kannalta tärkeät aihealueet ja osoitetaan maakunnan kehittymisen kannalta tarpeelliset alueet. Kaavassa käsitellään mm. seuraavia kokonaisuuksia:

- palveluverkko, keskustat ja kauppa
- asuin- ja työpaikka-alueet
- liikenteen ja logistiikan alueet ja verkostot
- vesi- ja jätehuollon alueet ja verkostot
- virkistys- ja suojelualueet ja viheryhteydet
- arvokkaat maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt
- matkailu
- energihuollon alueet ja verkostot
- luonnonvarat (maa-ainesvarat, tuulivoima, turvetuotanto, pohjavedet, bioenergia)
- maa- ja metsätalousalueet
- puolustusvoimien alueet

3.2 Kaavan tavoitteet

3.2.1 Maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset tavoitteet ja huomioon otettavat asiat

Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 5§:ssä esitetään alueidenkäytön suunnittelun yleiset tavoitteet ja lain 28§:ssä esitetään maakuntakaavan sisältövaatimukset. Maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon ja kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. Kaava on mahdollisuuksien mukaan sovitettava yhteen maakuntakaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntakaavoituksen kanssa. Luonnonsuojelulain (1096/1996) 7 ja 77 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmien ja -päästösten sekä 32 §:ssä tarkoitettua maisema-aluetta koskevien perustamispäätösten tulee MRL:n 28§:n mukaan olla ohjeena kaavaa laadittaessa.

Maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota:

- maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen;
- alueiden käytön ekologiseen kestävyys;
- ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin;
- vesi- ja maa-ainesvarojen kestävään käyttöön;
- maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin;
- maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen; sekä
- virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

Kaavaa laadittaessa on myös pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Kaavaa laadittaessa on selvitettävä, kenen toteutettavaksi kaava ja sen edellyttämät toimenpiteet kuuluvat. Edellä mainitut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

3.2.2 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (yleis- ja erityistavoitteet)

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Alueidenkäyttötavoitteiden tehtävänä on

- varmistaa valtakunnallisesti merkittävien seikkojen huomioon ottaminen maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa,
- auttaa saavuttamaan maankäyttö- ja rakennuslain ja alueidenkäytön suunnittelun tavoitteet, joista tärkeimmät ovat hyvä elinympäristö ja kestävä kehitys,
- toimia kaavoituksen ennakko-ohjauksen välineenä valtakunnallisesti merkittävissä alueidenkäytön kysymyksissä ja edistää ennakko-ohjauksen johdonmukaisuutta ja yhtenäisyyttä,
- edistää kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa Suomessa sekä
- luoda alueidenkäytöllisiä edellytyksiä valtakunnallisten hankkeiden toteuttamiselle.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan tavoitteet on otettava huomioon ja niiden toteuttamista on edistettävä maakunnan suunnittelussa, kuntien kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa. Maakuntakaavalla on tässä keskeinen rooli. Maakuntakaavan avulla tavoitteet konkretisoidaan maakunnallisiksi ja seudullisiksi alueidenkäytön ratkaisuksi, jotka ohjaavat vuorostaan kuntakaavoitusta. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet käsittelevät seuraavia kokonaisuuksia:

1. toimiva aluerakenne
2. eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu
3. kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat
4. toimivat yhteysverkot ja energiahuolto
5. Helsingin seudun erityiskysymykset

6. Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet.

Tavoitteista Helsingin seudun erityiskysymykset sekä luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet eivät koske Kanta-Hämettä.

3.3 Häme-ohjelman tavoitteet

Maakuntakaavan uudistamisen tavoitteena on parantaa edellytyksiä kehittää maakuntaa kohti Häme-ohjelmassa asetettua visiota. Häme-ohjelma on strateginen maakuntaohjelma, joka sisältää sekä maakuntasuunnitelman että maakuntaohjelman. Häme-ohjelma hyväksyttiin maakuntavaltuustossa marraskuussa 2013. Kaavan ohjevuosi on 2040.

Maakuntakaavalla tuetaan maakunnan tasapainoista väestön kasvua, aluerakenteen kehittämistä sekä elinkeinoelämän kilpailukyvyyn ja kansainvälisen aseman vahvistamista. Tähän pyritään hyödyntämällä mahdollisimman hyvin olemassa olevia rakenteita, edistämällä elinympäristön laadun parantamista ja luonnon voimavarojen kestäväää käyttöä. Kaavan maankäyttöratkaisuilla tuetaan ja edistetään uusiutuviin energialähteisiin nojautuvaa maakunnan energiaomavaraisuutta, päästöjen vähentämistä sekä pyrkimystä vähähiiliseen talouteen.

3.4 Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 alustavat tavoitteet ja mitoituksen lähtökohdat

Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 erityisenä tavoitteena on toimia maakunnan kehittämisen strategisena asiakirjana. Se on pitkän tähtäimen maankäytön suunnitelma, joka voimaan tullessaan korvaa Kanta-Hämeen nykyisen maakuntakaavan ja voimassa olevat vaihemaakuntakaavat.

Lähtökohtia maakuntakaavalle antavat valtakunnan tasolla asetetut tavoitteet (lainsäädäntö ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet) sekä maakunnan omat tavoitteet, kuten Kanta-Hämeen väestösuunnite tavoitevuodelle 2040, joka laadittiin syksyllä 2015, Häme-ohjelma 2014+ sekä kuntien ja alueen muiden toimijoiden omista lähtökohdistaan asettamat tavoitteet. Nämä sovitetaan maakuntakaavatyössä yhteen. Keskeinen tavoite on maakunnan vetovoimaisuuden vahvistaminen.

Häme-ohjelman tavoitteet täsmentyvät maakuntakaavassa maankäytön suunnittelun näkökulmasta ja tarkentuvat kaavatyön edetessä. Keskeinen kokonaisuusmaakuntakaavan tavoitteiden asettamisen ja toimintojen mitoituksen vaihe on väestösuunnitteeseen, palveluverkoon ja vahvuuksiin perustuvan maakunnan rakennetarkastelun suunnittelu. Sen pohjalta linjataan maakuntakaavan luonnoksen perusratkaisu vuorovaikutuksellisessa prosessissa osallisten kanssa. Rakennetarkastelu käsiteltiin maakuntavaltuustossa 30.5.2016.

3.5 Kaavan lähtökohdat ja tavoitteet seuduittain perustuen seutujen profiileihin ja ominaispiirteisiin

Häme on kolmen vahvan, profiililtaan erilaisen kaupunkiseudun, Forssan, Hämeenlinnan ja Riihimäen seutujen muodostama maakunta. Toiminnallisesti ja rakenteellisesti Häme on osa Helsingin laajaa metropolialuetta. Hämeenlinnan ja Riihimäen seudut sijoittuvat Suo-

men kasvukäytävälle eli HHT-vyöhykkeelle. Forssan seutu on keskeinen osa Helsinki-Forssa-Pori kehitys- ja liikennekäytävää.

Aluerakenteen muodostamisessa ja kehittämässä on tärkeätä nojautua alueiden luontaisiin vahvuuksiin ja profiileihin.

Lähtökohtia käsiteltiin maakuntavaltuuston ja -hallituksen seminaarissa 31.8.2015 ja edelleen maakuntahallituksen työseminaarissa 15-16.9.2015. Seminaarissa nousi esiin mm. seuraavia seutujen ominaispiirteitä ja suunnittelukysymyksiä:

Forssan seutu

- osa Helsinki – Forssa – Pori vyöhykkeen kehittämistä, vt 2
- vihreän logistiikan alue, vt 2:n, Turku-Toijala-radon ja vt 9:n risteysaluekonaisuuden mahdollistamat logistiset vahvuudet hyödynnetään
- maankäytöllisten edellytysten turvaaminen ja luominen sille, että alue on biopohjaisen energian ja polttoaineen tuottaja, seudulla on vahva kiertotalous ja materiaalien hyötykäyttö
- Elintarviketeollisuus ja elintarvikkeiden alkutuotantoalueet
- Vapaa-ajan, harrastusten ja matkailun vetovoima-alueet: kansallispuistot, luontokeskus, Eerikkilä, Ypäjän ”hevoskeskus”, Räyskälä Air Park
- Helsinki – Forssa – Pori yhteysvälin liikenteen palvelutaso, ml. raideliikenne
- lentokentän toteutusedellytykset

Hämeenlinnan seutu

- maakunta- ja palvelukeskukset HHT-kasvukäytävällä
- kasvusuunnat, alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittymisen painopisteet
- seudullisesti ja maakunnallisesti merkittävät työpaikka-alueet, kuten Mooreni, Rastinkangas, Merve
- kuntien rajavyöhykkeiden maankäyttö
- päärata, asemanseudut ja uudet asemapaikat
- valtatie 3 ja sen liittymät
- valtatie 10, kehittäminen kantakaupungin alueella ja taajaman ulkopuolella
- puolustusvoimien alueet
- matkailun vetovoimatekijät kuten Aulanko, Evo,

Riihimäen seutu

- seutu- ja palvelukeskukset HHT- kasvukäytävällä
- kasvusuunnat ja seudun aluerakenne
- seudullisesti ja maakunnallisesti merkittävät työpaikka-alueet, kuten Ekokemin aluekokonaisuus, Arolampi-Herajoki, Silmänkanto, vt 3 / kt 54 liittymä-vyöhyke,
- läntinen kehätie ja Arolammin orsi
- päärata, Lahden rata
- valtatie 3 ja elinkeinoalueiden liittyminen
- kt 54:n rooli ja maankäytön liittyminen
- Räyskälän lentokeskus / Air Park

- Monnin asemanseutu
- Matkailun vetovoimatekijät, mm Hämeen järviylänkö

4. MAAKUNTAKAAVAN TIETOPOHJA JA LAADITTAVAT SELVITYKSET

4.1 Olemassa oleva tietopohja

Tarkistetaan ja ajantasaistetaan tietopohja eri toimintojen ja maankäyttömuotojen osalta yhteistyöneuvotteluihin ja olemassa oleviin aineistoihin pohjautuen. Seuraavassa kuvataan lähinnä ne, joista laaditaan erilliset selvitykset. Selvitystarve ja selvitysten listaus täsmentyvät työn kuluessa.

Selvityksiä ja suunnitelmia tehdään mm. seuraavista aihealueista:

4.2 Väestö- ja työpaikat

Hämeen liiton laatima Kanta-Hämeen väestösuunnite vuoteen 2040 perustuu Häme-ohjelmaan, Tilastokeskuksen väestön trendiennusteisiin 2012 ja 2015 sekä arvioon Kanta-Hämeen kehityspotentiaalin, vahvuuksien ja vetovoimatekijöiden vaikutuksista. Kanta-Hämeen työpaikkasuunnite tarkistetaan suunnitteluprosessin kuluessa uusimpiin ennusteisiin perustuen ja huomioiden pendelöinnin kehitys.

4.3 Asumisen ja työpaikkatoimintojen alueet

Esitystapaa ja merkintöjä yleispiirteistetään verrattuna aiempaan kokonaismaakuntakaavaan. Pohjana rakennetarkastelut sekä kuntien maankäytön ajantasaiset rakenne- ja yleiskaavalliset suunnitelmat.

4.4 Rakennetarkastelut

Rakennetarkastelu tehdään omana viraston työnä siten, että maakuntavaltuuston ja hallituksen jäsenet osallistuvat sen linjausten hahmottamiseen. Pohjan tarkastelulle muodostaa seutujen profiilitarkastelu. Maakuntavaltuusto hyväksyi rakennetarkastelun maakuntakaavan valmistelun lähtöaineistoksi 30.5.2016.

4.5 Kaupan palvelurakenne ja sijoittuminen

Kaupan palvelurakenneselvitys valmistui huhtikuussa 2016. Selvitys luo pohjan maakuntakaavan kaupallisille ratkaisuille. Marraskuussa 2016 valmistui kyseisen selvityksen päivitys, joka huomioi kaupan sääntelyä koskevat muutokset ympäristöministeriön luonnoksessa hallituksen esitykseksi maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta.

4.6 Liikenne ja logistiikka

Pohjan liikenteen aluevarauksille muodostaa vuonna 2014 valmistunut liikennejärjestelmäsuunnitelma ja sen seuranta-aineisto. Lisäksi taustaselvityksinä otetaan huomioon mm:

- FOSTRA, Forssan seudun strateginen rakennetarkastelu 2011, tarkistetaan yhdessä Forssan seudun kuntien kanssa ajantasaisuus
- Hämeenlinnan, Hattulan ja Janakkalan rakennemalli 2015
- Riihimäen kaupunkiseudun maankäytön ja liikenteen rakennemalli, käynnissä 2015-16
- HHT-kasvukäytävää koskevat selvitykset
- Helsinki-Forssa-Pori -kehityskäytävää koskevat selvitykset
- vt 2, vt 10 ja kt 54:ää sekä vt 3:n ja mt 130 liittyviä ja tiejärjestelyjä koskevat selvitykset
- päärata

Uudenmaan Ely-keskus käynnistää alueensa tieverkon palvelutasotarkastelun 2016. Tarkastelu käynnistetään ensiksi Kanta-Hämeessä. Samalla pilotoidaan palvelutasotarkastelun ja maakuntakaavan laadinnan samanaikaisuutta ja saavutettavia hyötyjä. Maakunnan rakennetarkastelu toimii palvelutasojen määrittelyn pohjana. Arvioidaan tarvittavassa laajuudessa maakuntakaavoihin sisältyvien liikenteen aluevarauksen ajantasaisuus ja tarkistus-tarve. Maakuntakaavan liikennevaraukset ja -ratkaisut käsitellään liikennejärjestelmätyöryhmässä.

Maakuntakaavassa käsitellään ja tutkitaan Humppilaan valtateiden 2 ja 9 sekä Toijala-Turku radan risteysvyöhykkeelle sijoittuvaa liikenteellisesti ja logistisesti vetovoimaista aluetta. Valtateiden 2 ja 9 sekä Turku-Toijala radan risteysmuodostama aluekokonaisuus on sijaintinsa ja saavutettavuutensa puolesta erittäin hyvin logistisille toiminnoille soveltuva alue. Humppilan lentoliikenteen ja työpaikkatoimintojen alue jäi vahvistamatta ympäristöministeriön 1. vaihemaakuntakaavaa koskevassa vahvistuspäätöksessä 2.4.2014. KHO piti ratkaisussaan 10.11.2015 ympäristöministeriön päätöksen voimassa. Kyseinen aluekokonaisuus on ominaisuuksiensa ja saavutettavuutensa vuoksi tärkeä liikenteen ja logistiikan toimintojen kehittämisen kohde. Se on yksi harvoista alueista maakunnassa, jonne on mahdollista käytännössä toteuttaa sekä raideliikenteen että maantieliikenteen kuljetukset yhdistävä logistiikkakeskus. Lentoliikenteen toimintojen sijoittaminen alueelle edellyttää siinä tarkoituksessa laadittuja maakuntakaavatasoisia selvityksiä ja lentokenttäalueen sisältävän kaavan laadintaa. Varauksen tarvetta selvitetään kaavan valmistelussa erityisesti suhteessa lentokenttäverkkoon ottaen huomioon KHO:n linjaus ja päätöksen perustelut. Aluevarauksen tarve ja maakuntakaavan sisällyttämisen edellytykset ratkaistaan prosessin kuluessa.

Selvitetään maakunnan puuterminaaliverkoston kehittymistä ja tarvittavia aluevarauksia.

4.7 Energiahuollon aluevaraukset

Ajantasaistetaan yhteistyössä energiayhtiöiden kanssa. Tuulivoima on käsitelty 1. ja 2. vaihemaakuntakaavassa. Uusia tuulivoimaloiden alueita ei ole tarkoitettu mukaan nyt laadittavaan kokonaisuusmaakuntakaavaan.

4.8 Viherrakenne

Laaditaan viherrakennetta ja ekologisia verkostoja koskeva selvitys.

4.9 Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt ja maisema-alueet

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö otetaan huomioon valtioneuvoston päätöksen (2009) mukaisesti. Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet otetaan

huomioon tuoreen, vuonna 2015 valmistuneen selvityksen mukaisesti. (VN:n päätös puuttuu)

Maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö otetaan huomioon Rakennettu Häme (2003) -julkaisun mukaisesti. Kaavaprosessin aikana selvitetään mahdollisuudet täydentää sitä modernin rakennuskannan osalta.

Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, sisältyvät osin em. valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden selvitykseen. Kanta-Hämeen maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden selvitys valmistui lokakuussa 2016. Selvitys historiallisten kyläonttien pääsi joittumisesta laaditaan keväällä 2017.

4.10 Hyvät ja yhtenäiset peltoalueet

Selvitys Kanta-Hämeen maatalouden tehokkuuden ja kannattavuuden kannalta hyvistä ja yhtenäisistä peltoalueista valmistui lokakuussa 2016. Se otetaan huomioon taustaineistona maakuntakaavan suunnittelussa.

4.11 Erytysalueet ja -kohteet

Soran, hiekan ja kalliokiviaineksen otto: Nojaudutaan kokonaismaakuntakaavan ja 2. vaihemaakuntakaavan aineistoihin (mm. Poski), joiden ajantasaisuus arvioidaan, päivitetään maa-ainesten oton tilanne.

Turvetuotannon osalta nojaudutaan kokonaismaakuntakaavan 2006 ja 2. vaihemaakuntakaavan aineistoon.

Ampumarataselvitys valmistui kesäkuussa 2016.

4.12 SL-alueet

Nojaudutaan valtakunnallisiin ohjelmiin. SL-alueet sisältyvät pääosin v.2006 kokonaismaakuntakaavaan. Soiden suojeluarvot on selvitetty 2. vaihemaakuntakaavan valmistelussa. Selvitetään yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa SL-alueiden käsittely maakuntakaavassa.

5 OSALLISTUMINEN JA VUOROVAIKUTUS

5.1 Kaavan ohjaus ja päätöksenteko

Maakuntavaltuustolle järjestettiin työseminaari 31.8.2015 maakuntakaavan uudistamisesta jo ennen varsinaista kaavoituksen aloittamisesta tehtävää päätöstä. Työseminaarissa mm. pohdittiin maakuntakaavan uudistamisen merkitystä, kaavoitusprosessin kulkua ja tavoitteita sekä tarkennettiin kuvaa maakunnan, kaupunkiseutujen ja kuntien vahvuuksista, vetovoimatekijöistä ja profiileista maakunnan rakennetarkastelua varten.

Maakuntakaavan valmistelua koskevat päätökset tekee maakuntahallitus ja kaavan hyväksyy maakuntavaltuusto. Maakuntahallitus käsittelee suunnitteluprosessin aikana kaavan perusratkaisuja, ottaa kantaa saatuun palautteeseen prosessin eri vaiheissa ja ohjaa päätöksillään jatkosuunnittelua. Maakuntahallitukselle ja maakuntavaltuustolle järjestetään tarvittaessa myös kaavaprosessin aikana työseminaareja, joissa valtuutetut ja hallituksen jäse-

net linjaavat kaavan sisältöä ja valmisteluprosessia. Kaavan taustaselvitysten laatimista tukemaan järjestetään tarvittaessa asiantuntijoiden työkokouksia.

5.2 Osalliset

Maankäyttö- ja rakennuslain 62 §:ssä on mainittu ne tahot, jotka ovat osallisia maakunta-kaavatyössä, kuten maanomistajat, kuntalaiset, viranomaiset ja yhteisöt.

Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 osallisia ovat muun muassa:

- Maanomistajat
 - kaava-alueen maa- ja vesialueiden omistajat ja haltijat sekä maanomistajia edustavat järjestöt
 - Kanta-Hämeessä toimivat kalastuslain mukaiset kalastusalueet
- Ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa vaikuttaa
 - asukkaat ja heitä edustavat järjestöt
 - kaava-alueen ulkopuolisten maa- ja vesialueiden omistajat ja haltijat
 - alueella opiskelevat tai työssä käyvät
 - elinkeinonharjoittajat
 - alueen virkistyskäyttäjät
- Viranomaiset, yhteisöt, yritykset ja asiantuntijalaitokset, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään
 - Kanta-Hämeen kunnat, maakuntarajan takaiset naapurikunnat ja muut kunnat joihin kaava vaikuttaa
 - naapuriliitot ja Etelä-Suomen yhteistoiminta-alueen liitot (Pirkanmaan liitto, Satakuntaliitto, Varsinais-Suomen liitto, Päijät-Hämeen liitto ja Uudenmaan liitto)
 - ministeriöt
 - Metsäkeskus
 - Liikennevirasto
 - Museovirasto
 - Hämeen ELY-keskus
 - Uudenmaan ELY-keskus
 - Varsinais-Suomen ELY-keskus
 - Pirkanmaan ELY-keskus
 - Etelä-Suomen aluehallintovirasto
 - pääesikunnan logistiikkaosasto
 - Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi
 - Helsingin Seudun Liikenne -kuntayhtymä (HSL)
 - Finavia Oyj
 - Fingrid Oyj
 - Gasum Oy
 - teknisen huollon ja energiatuotannon laitokset ja yhtiöt
 - Suomen luonnonsuojeluliiton Etelä-Hämeen piiri
 - Lounais-Hämeen luonnonsuojeluyhdistys
 - Hämeen kauppakamari sekä Riihimäen-Hyvinkään kauppakamari
 - Hämeen Yrittäjät

- MTK Häme
- Metsänhoitoyhdistys Kanta-Häme
- Vapo Oy
- UPM-Kymmene Oyj
- Kanta-Hämeen Pelastuslaitos
- Lammin Biologinen asema, Helsingin Yliopisto

5.3 Osallistumismenettelyt, vuorovaikutus ja tiedottaminen

Kaavoitusmenettely järjestetään ja suunnittelun lähtökohdista, tavoitteista ja mahdollisista vaihtoehtoista kaavaa valmisteltaessa tiedotetaan siten, että alueen maanomistajilla ja niillä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (osallinen), on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta. Osallistumismenettelyllä luodaan edellytykset sille, että kaavan sisällöstä, vaikutuksista ja muista keskeisistä kysymyksistä keskustellaan riittävän aikaisessa vaiheessa kaikkien niiden (osallisten) kanssa, joita asiat koskevat. Osallisten määrään vaikuttaa merkittävästi kaavan vaikutusalue ja kaavan sisältö. Osallisten joukko voi täydentyä koko suunnittelutyön ajan. Osallisuuteen ei liity suoraa valitusoikeutta kaavasta. Valitusoikeus kaavasta määräytyy maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 191 §:n sekä kuntalain (365/1995) 92 §:n mukaan.

Osallistumismenettelyistä ja tiedottamisesta on säädetty maankäyttö- ja rakennuslaissa sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksessa. Maakuntakaavasta ja sen osallisuusmenettelyistä ja osallistumismahdollisuuksista tiedotetaan avoimesti mahdollisimman laajalle joukolle. Maakuntakaavan osallisuusmenettelyjä ovat lakisääteiset nähtävillä olot sekä lisäksi esittelytilaisuudet, sidosryhmäneuvottelut, internetsivut ja palautejärjestelmä sekä vapaamuotoinen kanssakäyminen kaavan valmistelijoiden kanssa. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa koko kaavaprosessin ajan.

Lakisääteisiä kuulemisia ovat OAS:n, kaavan valmisteluaineiston (luonnoksen) ja kaavaehdotuksen nähtävillä oloon liittyvät kuulemiset, jolloin osalliset voivat lausua mielipiteensä. Ennen kaavaehdotuksen nähtävillä asettamista pyydetään myös viranomaislausunnot. Lakisääteisten kuulemisten yhteydessä julkaistavan materiaalin kuten kaavakartan, määräysten, suositusten ja selostustekstin lisäksi taustaselvitykset antavat hyvää materiaalia mielipiteiden muodostamiseen osallistumista varten.

Maankäyttö- ja rakennuslain 63 §:n mukaan kaavoituksen käynnistämisestä on ilmoitettava. Maakuntakaavan käynnistämisestä kuulutetaan alueella kattavasti leviävissä sanomalehdissä, kuten Hämeen Sanomat, Forssan lehti ja Aamuposti. Lisäksi asiasta ilmoitetaan Helsingin Sanomissa sekä internetsivuilla ja liiton ilmoitustaululla. Kaavoitusprosessin vaiheista lisäksi tiedotetaan maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti alueellisissa, maakunnallisissa ja paikallisissa lehdissä sekä muissa medioissa.

Merkittäviin suunnitteluvaiheisiin liittyen voidaan järjestää seminaari-, työryhmä- tai työpajatyypistä toimintaa sekä asukastilaisuuksia. Suunnitteluvaiheisiin liittyvistä nähtävillä oloista tiedotetaan maankäyttö- ja rakennusasetuksen 12 §:n ja 30 §:n mukaisesti niin kuin kunnalliset ilmoitukset kunnissa julkaistaan. Ajankohtaisista kaavatyön asioista tiedotetaan liiton

internetsivuilla (www.hameenliitto.fi). Niihin liittyy myös maakuntakaavan palautejärjestelmä. Tiedotusvälineiden kautta pyritään myös tarjoamaan tietoa kaavatyöstä. Tietolähteitä ovat liiton internetsivuilta tai liiton toimistosta saatavat viralliset asiakirjat kuten valtuuston ja hallituksen päätökset, kaava-asiakirjat ja kartat. Halukkaat voivat myös käydä tutustumassa liiton toimistossa (Niittykatu 5, 13100 Hämeenlinna) kaavatyön laadintaan.

Yleisperiaatteena on, että laajempi kansalaisnäkemys ja sidosryhmien kannanotot olisivat luottamushenkilöiden tiedossa ennen kunkin suunnitteluvaiheen päätöksentekoa. Maakunnan suunnitteluun liittyvä osallisten joukko on laaja. Maakunnan suunnittelun keskeisimmät sidosryhmät elinkeinoelämän, aluehallinnon ja järjestöjen osalta osallistuvat maakuntakaavatyöhön mahdollisissa työpajoissa ja lausunnonantajina sekä erilaisiin aihealueisiin liittyvissä työkokouksissa.

Lakisääteisiä viranomaisneuvotteluja järjestetään kaksi (MRA 11 §). Aloitusvaiheen neuvottelu järjestetään, kun OAS on ollut nähtävillä ja mielipiteiden ja lausuntojen yhteenveto ja vastineluonnos ovat käytössä. Ehdotusvaiheen neuvottelu järjestetään ennen kuin kaavaehdotus asetetaan nähtäville. Tarvittaessa järjestetään lisäksi työneuvotteluja viranomaisten kanssa.

Kunta- ja muiden viranomaisten kanssa järjestetään neuvotteluja maakuntakaavatyötä koskevista selvityksistä ja yhteistyömahdollisuuksista selvitysten laadinnassa sekä suunnittelu-työn edetessä suunnittelupalavereja tai työkokouksia yhteisen virkamieskäsityksen löytämiseksi keskeisissä suunnitteluratkaisuissa. Kuntien kaavoituskatsauksia varten toimitetaan tiedot maakuntakaavatyön etenemisestä.

Luottamushenkilöiden osallistumisella on kaksi tärkeää funktiota: ohjata itse laatimisprosessia ja vastata päätösten toimeenpanosta myöhemmissä vaiheissa. Kuntien päättäjät käsittelevät maakuntakaavaa koskevat lausunnot suunnittelun eri vaiheissa. Tarvittaessa kaavaa myös esitellään kuntien luottamushenkilöille. Kunnissa lausuntojen käsittely ja luottamushenkilöiden osallistuminen käsittelyyn tapahtuu kunkin kunnan omien päätöksentekoi-koelinten ja toimintatapojen mukaisesti. Kuntien ja liiton päätöksentekijöiden yhteisiä keskusteluja varten voidaan järjestää sopivissa yhteyksissä esim. seminaareja.

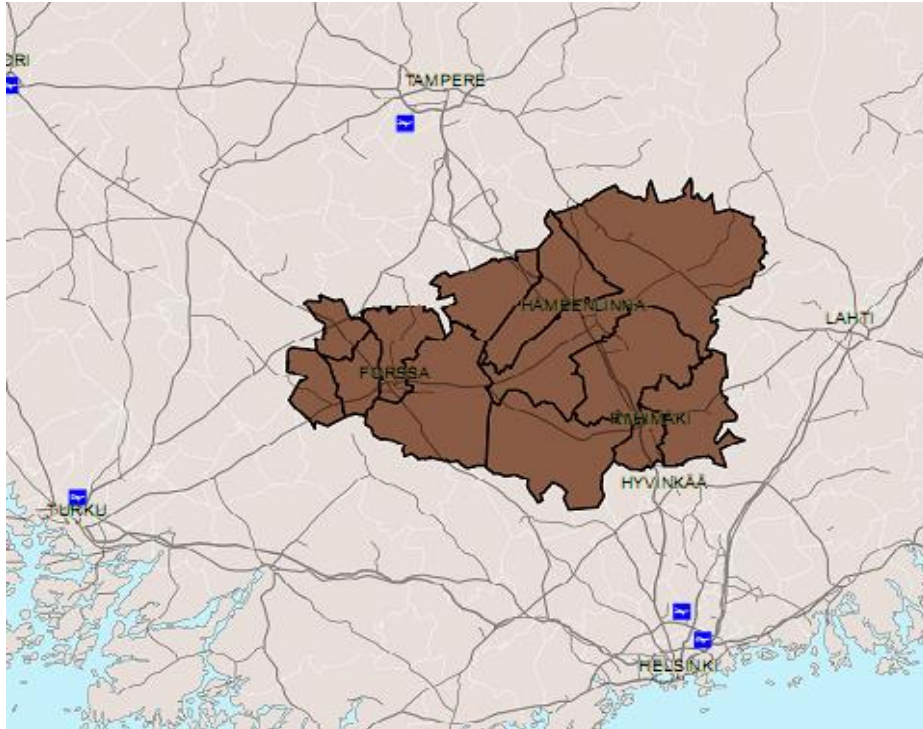
Osallistumisen ja vuorovaikutuksen kannalta keskeiset valmisteluvaiheet ovat seuraavat:

- Ennen kaavoituspäätöksen tekemistä maakuntavaltuusto tutustuu seminaarissaan maakuntakaavan uudistamisen merkitykseen, kaavoitusprosessin vaiheisiin ja pohtii maakuntakaavan uudistamisen alustavia tavoitteita sekä tarkentaa kuvaa maakunnan, kaupunkiseutujen ja kuntien vahvuuksista, vetovoimatekijöistä ja profiileista kaavoitusprosessin alussa laadittavaa maakunnan rakennetarkastelua varten.
- Aloitusvaiheessa, osallistumis- ja arviointisuunnitelman laatimisen yhteydessä, määritellään, ketkä ovat osallisia, valitaan osallistumistavat.
- Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta pyydettiin lausunnot viranomaisilta ja sidosryhmiltä ja asukkaat ja muut osalliset antoivat siitä palautetta nähtävilläoloaikana 7.1.-4.3.2016.
- Palautteen avulla selvitetään kuntien, viranomaistahojen, asukkaiden ja elinkeinoelämän tavoitteita. Ensimmäinen viranomaisneuvottelu pidettiin 20.5.2016. Maakuntahallitus käsitteli saadun palautteen ja tarkistukset osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan kokouksessaan 13.6.2016.

- Valmisteluvaiheessa käydään jatkoneuvotteluja eri sidosryhmien ja osallisten kanssa. Maakuntavaltuusto käsitteli maakunnan rakennetarkastelun maakuntakaavaluonnoksen laadinnan pohjaksi 30.5.2016.
- Maakuntahallitus käsittelee valmisteluvaiheen aineiston ja siihen sisältyvän kaavaluonnoksen ja päättää sen nähtävilläolosta sekä pyytää lausunnot sidosryhmiltä ja viranomaisilta. Muille osallisille annetaan mahdollisuus jättää mielipiteet valmisteluvaiheen aineistosta (maankäyttö- ja rakennuslain 62 § ja maankäyttö- ja rakennusasetuksen 30 §). Maakuntakaavaluonnos on nähtävillä kunnissa, liitossa ja internetissä. Pidetään kaupunkiseutukohtaiset esittelytilaisuudet.
- Maakuntahallitus käsittelee luonnoksesta saadun palautteen ja antaa vastineet mielipiteiden ja lausuntojen antajille. Maakuntakaavaluonnos täydennetään maakuntakaavaehdotukseksi.
- Ehdotusvaiheessa maakuntahallitus käsittelee kaavaehdotuksen ja päättää pyytää siitä viranomaislausunnot ennen kaavaehdotuksen asettamista nähtäville. Lausuntojen jälkeen pidetään 2. viranomaisneuvottelu ja kaavaehdotukseen tehdään lausuntojen pohjalta tarvittavat täsmennykset ja kaavaehdotus asetetaan nähtäville. Osallisilla on tällöin mahdollisuus muistutusten tekoon. Kaavaehdotus esitellään kaupunkiseutukohtaisissa asukastilaisuuksissa.
- Maakuntavaltuusto hyväksyy maakuntakaavan maakuntahallituksen esityksen pohjalta. Maakuntavaltuuston päätöksestä on mahdollisuus valittaa kuntalain mukaisesti hallinto-oikeuteen. Sen päätöksestä voi tehdä edelleen jatkovalituksen korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

6 VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

6.1 Vaikutusalue

Kuva: Kaavan vaikutusalue

Maakuntakaavan 2040 välittömät vaikutukset kohdistuvat ensisijaisesti Kanta-Hämeen maakuntaan. Maakuntakaavan luonteesta johtuen ja tarkastelunäkökulman perusteella vaikutusalue on kuitenkin maakuntaa laajempi. Vaikutusalue ulottuu etelä-pohjoissuunnassa vyöhykkeenomaisesti etelässä aina Helsinkiin ja pohjoisessa Tampereelle saakka. Itä-länsi-suunnassa vaikutusalue ulottuu Turun seudulle ja Lahden kaupunkiseudulle. Valtakunnallisten infrastruktuurivarausten, kuten päätie- ja energiansiirtoverkoston osalta, välilliset vaikutukset ulottuvat edellä kuvattua laajemmalle. Vaikutusalueen ulottuvuus tarkentuu kaavasunnittelun aikana.

6.2 Arvioitavat vaikutukset

MRL 9§:n mukaan kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. MRA 1§:n mukaan vaikutuksia selvitettäessä otetaan huomioon maakuntakaavan tehtävä ja tarkoitus, aikaisemmin tehdyt selvitykset sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vaikuttavat seikat siinä laajuudessa, että voidaan arvioida riittävässä määrin maakuntakaavan toteuttamisen välillisiä ja välittömiä vaikutuksia:

- ihmisten terveyteen, elinoloihin ja elinympäristöön
- maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon
- kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin
- alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen
- kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön
- Elinkeinoelämään ja talouteen

Maakuntakaavan toteuttamisen vaikutukset arvioidaan maankäyttömuodoittain ja tarpeen mukaan aluekohtaisesti. Vaikutusten arviointi perustuu ensisijaisesti ao. maankäyttömuodon taustaselvitykseen ja siinä tehtyyn vaikutusten arviointiin. Kaavan toteuttamisen vaikutukset arvioidaan myös kokonaisuutena. Vaikutusten arviointi täydentyy kaavan koko valmisteluprosessin ajan. Vaikutusten arviointi tehdään pääosin liiton omana työnä ja arvioinnissa käytetään hyväksi aikaisempien arviointien tuloksia soveltuvin osin. Vaikutusten arviointia käsitellään muun muassa viranomais- ja yhteistyötahojen neuvotteluissa, seutukunnittaisissa yhteistyöryhmissä ja seutukuntakokouksissa. Maakuntakaavan vaikutuksia valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin arvioidaan maakuntakaavan sisältövaatimusten kautta. NATURA 2000 -ohjelman alueisiin kohdistuvia vaikutuksia arvioidaan tarvittaessa.

7 KANTA-HÄMEEN MAAKUNTAKAAVAN 2040 SUUNNITTELUVAIHEET JA AIKATAULU

Aikataulu on suuntaa antava ja tarkentuu kaavatyön edetessä. Aikataulua päivitetään Hämeen liiton nettisivulle.

Kaavan laatimispäätös 23.11.2015

Rakennetarkastelu, syksy 2015 – kevät 2016 -> Maakuntavaltuuston käsittely 30.5.2016

Kuntakierrokset tammi-helmikuu 2016 sekä loka-marraskuu 2016

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma OAS nähtävillä,
lausunnot ja kommentit 7.1. – 4.3.2016

1. viranomaisneuvottelu (valmisteluvaihe) 20.5.2016

Valmisteluaineisto ja kaavaluonnos nähtävillä, helmi-maaliskuu 2017.

Muistutusten ja lausuntojen käsittely, kaavaehdotuksen valmistelu

Viranomaislausunnot kaavaehdotuksesta, loka-marraskuu 2017

2. viranomaisneuvottelu (ehdotusvaihe), tammikuu 2018

Kaavaehdotus nähtävillä 30 pv, helmi-maaliskuu 2018

Maakuntavaltuusto 2018

8 YHTEYSTIEDOT

Hämeen liitto
Niittykatu 5
13100 Hämeenlinna
hameenliitto@hame.fi
www.hameenliitto.fi

Suunnittelujohtaja Heikki Pusa
p. 050 048 3642
etunimi.sukunimi@hame.fi

Maakuntainsinööri Paula Mustonen
p. 050 375 3218
etunimi.sukunimi@hame.fi

Maakunta-arkkitehti Heimo Toiviainen
p. 044 386 2662
etunimi.sukunimi@hame.fi